

KAMİL İNSAN OLMA YOLU

Ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi selleme ennehû kâl:

a. İbadetlerde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Geçen ki derste.

إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا صَلَاةَ إِلَّا الْمَكْتُوبَةُ قِيلَ: يَا
رَسُولَ اللَّهِ وَلَا رَكْعَتِي الْفَجْرِ؟ قَالَ: وَلَا رَكْعَتِي
الْفَجْرِ

İzâ ükîmeti's-salâtü, felâ salâte ille'l-mektûbetü.

Farz namaz kılındıktan sonra, bahusus sabah namazı ve bir de ikindi namazı kılındıktan sonra, başka dört, namazlardan başka nafile namaz kılınmaz. Sabah namazından sonra nafile namaz kılınmaz, ikindiden sonra nafile namaz kılınmaz. Ancak ikindinin o günkü namazı kılınmadıysa geç vakte kadar kılınmasına cevaz verilmiş. Fakat sabah namazından sonra güneş doğuyor tabiatıyla. Güneş doğuncaya kadar, o günkü sabah namazını kılamadıysa güneş doğuncaya

kadar kılar. Fakat nafile namaz kılmak caiz olmadığı halde, eğer borçları varsa, borçları varsa yani kılınmamış namaz borçları varsa onların kazasında ise onu sabah namazının farzını kıldıktan sonra güneş doğuncaya kadar kılabilir. İkinci namazından sonra da güneş batıncaya yaklaşıncaya kadar kılabilir. Borç namazları. Ama nafile namaz kılmak caiz değildir.

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ فَإِنْ نَسِيَ أَنْ
يَذْكُرَ اسْمَ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ عَلَى أَوَّلِهِ
وَأَخِرِهِ

Ize ekele ehadüküm. Bugünkü dersimiz. Sizin biriniz yemek yemeye başladığı vakitte. *Ta'âmen.*

Fekyezküri'sme(A)llahe Allahu Celle ve Alâ'nın ismini anarak yesin. Yani Bismillah deyip öyle yesin. Çünkü Bismillahsız yenilen yemeklere şeytan da iştirak eder. Şeytanın iştirak ettiği yemeklerde bereket olmaz. Bereketi olmayınca da kaydı olmaz. Binâenaleyh herkes, büyük küçük yemeğini yerken *Bismillahirrahmanirrahim* diye bahusus sofradaki büyükler yemeye başlarken,

küçükleri de, diğerlerini de alıştırmak için açıkça Bismillahirrahmanirrahim demelidir ki, diğer küçükler de onlardan öğrensinler de onlar da Bismillah'ı unutmasınlar. Fakat bazen insan sıkı zamana rast gelir, karnı da acıkmış olur ve Bismillah çekmeye vakit kalmadan karnını doyurmaya başlar. Aklına gelir ki, ya ben Bismillah çekmedim. O zaman diyor ki;

Fe in nesiye. Bir telaşeyle unuttu. *En yezküra'smellâhi.* Allahu Teala'nın ismini anmayı, Bismillah demeyi unuttu.

O zaman.

Felyekul: Fî evvelihî, felyekul: Bismillahirrahmanirrahim alâ evvelihî ve âhirihi.

Evvelinde de âhirine de Bismillah. Önden diyemedim şimdi sonradan diyorum. Evveline de Bismillah olsun ahirine de Bismillah olarak desin kâfi olur denmiş. Dâvud'un, Hakim'in, Tirmizî'nin sahihinde Hz. Âişe efendimiz'den, Âişe validemizden böyle dinledim demiş. Onun için yemek yenirken Bismillahirrahmanirrahim'i unutmamalıdır. Bismillahirrahmanirrahim demenin çok fedaili vardır.

Bismillahirrahmanirrahim'in fedaili hakkında

büyük bir eser vardır. Yalnız yazar. Çok büyük geniş fedâili vardır. Onun için Bismillâhirrahmânirrahîm'i çocuklara öğretmeli ve her dersinin başında da bunu söylemelidir. Geçen dersimizde bugünkü müezzinlik yapan Hafız Efendi bir aşır okudu burada. Okuduğu aşırın şeysi de İbrahim aleyhisselam'ın kıssasıydı.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ
إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ¹

*Yevme lâ yenfe'u mâlun velâ benûn(e).
İllâ men eta(A)llâhe bikalbin selîm(in).* Ayet ile bitirdi. Ha Cenâb-ı Hak da ne mal, ne mülk, ne varlık, hiçbir şey insanlara fayda vermez. Hepsi fani bunların. Gözümüzün önünde. Bırakıp bırakıp herkes gidiyor.

b. Marifetullah'a Ulaşmanın Yolu

Yalnız fayda veren bir şey, kalb-i selim sahibi olmak. Kalb-i selim sahibi olmak için şartlar vardır. Şimdi bugünkü sabah duamızda bizim vardı ki,

¹ Şuarâ Suresi 88-89.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَزُرَّعَ فِي قَلْبِي مَعْرِفَتَكَ حَتَّى
أَعْرِفَكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ.

"*Allâhümme inni es'elüke entezre'a fî kalbi mârifeteke.*" Sen benim kalbime mağfiretini ek yâ Rabbi. Ben seni bileyim, *hatte ârifeke hakka mârifetike.* Hakkıyla seni bilmek bana nasip olsun, onun tohumlarını benim kalbime ek. Marifet tohumlarını benim kalbime ek. Hiç gördünüz mü ki bir reçber tarlasını sürmeden, o tarla kemâle gelmeden ona tohum atar mı? Atar mı tohumunu? Atmaz. Evvela tarlanın sürülmesi, efendim, mahsulü üzerine atacak duruma gelmesi, ondan sonra tohum atılır. Şimdi gönüllerimize her zaman rahmet-i ilahi inmekte. Allah şey değil, bahîl değil, kıskanç da değil. Her veriyor o rahmetini bize, mevzu ile veriyor. Fakat gönüllerimiz buna hazır olmadığı için tat edemiyor. Nasıl ki mermerlerin üzerine rahmet yağar fakat akar gider. Ama sürülmüş tarlaya yağmur yağınca Bu kabarır kabarır, suyunu içinde muhafaza eder, sonra tohum attığı vakitte sürülmüş tarlaya, güzel mahsül yetişir orada. Binâenaleyh, gönüllerimize marifet-i ilahiye'nin yerleşmesi için gönüllerin

hazırlanması lazım. O gönüllerin hazırlanmasının en birinci şartlarından birisi, yemeği yerken besmele-i şerife'yi unutmamak. Besmelesiz yemeklerde hem şeytan iştirak eder, hem de bereketli hayra olmaz, hem vücuda faydası olmaz, hem ruha faydası olmaz. Hayvanların yediği gibi bir şey olur Allah esirgesin. Şimdi bu yerken bunu böyle diyeceğiz de bu parayı kazanırken, nereden kazanırsak kazanalım da, yerken Besmele çeksek olur mu ya?

Kazançta da paranın faydası olması için helal olması lazım. Hatta tıyp olması lazım. Helal ile tıyp arasında fark var. Helal olur da tıyp olmaz.

Tıyp ne?

Helalin daha üstünü. Mesela şimdi Ezan-ı Muhammed okunurken, kazanılan paralar helaldir ama tıyp değildir. Helaldir ama tıyp değildir.

Tıyp, Ezan-ı Muhammedi'yi daha duymadan dükkanının kapısına bir şey kor, hemen abdesti de zaten hazırlamıştır, yahut hazırdır. Camide Ezan-ı Muhammedi'yi dinler, okur. Nasıl ki, bir demirciden bahsederler. Bâyezîd-ı Bistâmî Hazretleri geçiyormuş da ya

Rabbi bana zamanın kutbunu gösterir misin demiş? Filan yerdeki demircidir demiş. Kendisini denmiş. Gitmiş, bakmış bir demirci adam. Muhabbet etmiş, konuşmuş ki adam bir şey bilmiyor, ümmi, bir şey bilmiyor. Allah Allah demiş. Bu adam şimdi kutup olmuş. Ama bir şey de bilmiyor yani adamda. Adam demirini yine kızdırıp, dövüşünü yapıyor. Derken, Allahu Ekber nidasını duyunca, demire bir daha bak, demirini örse indirmiyor. Öyle bekliyor artık ezan bitinceye kadar. Ezan-ı Muhammediye, hürmetinin neticesine Cenâb-ı Hakk ona kutbiyeti vermiş.

Ümmi adam, bilgisi yok, birçok belki kusurları da var. Ya Rab, bu neden oldu kutup? Bu adam bir şey de bilmiyor. Ya, onun içerisi merhamet dolu, iyilik var, merhamet dolu. Vururken demire, ya Rab, ümmeti Muhammed'i yakma. Ya Rabbi ümmeti Muhammed'i yakma diye vururmuş içerisinde. Ateşin acılarını biliyor tabi. Bu acıya dayanamadığı için ümmeti Muhammed'e merhametinden onları yakma diye dua ediyormuş. Bu dua da Cenâb-ı Hakk'ın hoşuna gitmiş de ona kutbiyet mertebesini de vermiş. Şimdi bu gönlü hazır, hazır gönül böyle

şeylenmiş yani tam ekim zamanına uygun bir halde, o Rahmet-i İlahiye onun kalbini ıslah etmiş, oh oluvermiş bir evliya. E bizim kalplerimiz de buna henüz hazırlanmamış. Bir kere namaz kılmasına riayetsizliğimiz var. Camiye gelmekte riayetsizliğimiz var. Kazanırken helal olup olmamasına dikkatimiz çekmiyoruz. Ehemmiyet vermiyoruz.

Faiz midir? Yahu sözümüzde yalancılık mı var? Hile mi var? Onlara da dikkat etmiyoruz. Yalnız para kazanmanın yollarını biliyoruz. Ama bu kazançlarımız ne kadar doğrudur, bunun hesabını yapmaya meydanımız yok. Binâenaleyh böyle gönüllere marifet-i İlahiye'nin nüzulü mümkün değil. Çünkü hazırlanmamış tarlaya kimse mahsul atmıyor. Hazırlanmamış gönle de Allah marifetini ihsan etmez. Veriyor o marifeti. Veriyor ama gönülde alma imkanı yok. Gönlün o marifet-i İlahi'yi cezbedecek kudreti yok. Hazırlanmamış. Allah onu bize lütfetsin.

Onun için duasında büyükler demiş ki, "*Allahümme inni es'elüke entezra fi kalbî marifeteke hattâ arifeke*" Sen bana o gönlüme seni bilme marifetini ver ki ben seni bileyim. Hem de nasıl *hakka marifetike*, nasıl bilmek

lazımsa öyle bileyim seni.
E biz tabi Cenâb-ı Hak gaybtır. Ancak biz Onu
esmasıyla tanıyoruz. Sıfat-ı zatiyesini, sıfat-ı
sübûtîyesini elhamdülillah ulemâlarımız
yazmış. Onunla anlıyoruz ki Cenâb-ı Hakk'ın
varlığı, birliği, kuvveti, kudreti, her şeyi
mevcut. Ama bu kâfi değil.
O gönle inerse, gönül bilirse, o gönlün
bilmekliğiyle, kitaplardaki bilmenin arasında
çok büyük farklar vardır. Onun için Allah,
cümlemizi uyandırır. İşte o gönle, o gönle,
marifet-i İlahiye indi miydi insanda bir korku,
insanı bir korku istila eder.
Korku istila, hâvfullah dediğimiz, hâşyetullah
dediğimiz şey, kulu istila eder. Allahu Ekber
diye namazı durdu muydu? Bitti artık işler.
Orada erir.

Mesela Hz. Ali kerremallahu vecheh daha
abdest alırken sararır solarmış. Demişler ki, ya
Ali ne oluyor sana böyle? Niye sararır
soluyorsun? Demiş, Rabbimin divanına
hazırlanıyorum. Nasıl acaba durabileceğim?
Korkusu sarartıyor. E bir de bu hâvfullah ile
beraber bir de muhabbetullah hasıl olur. Bir
tarafтан korku, bir tarafтан da sevgi. Bu iki
şey, marifetullahın neticesinde insanda sabit

oldu muydu artık işte o evliyâ da de, ne dersen de, en büyük bir insan oldu. Kâmil insan oldu. Olgun insan oldu. Matlup da o değil mi? İnsanın olgunu olmak, kâmilî olmak. Yoksa adamı tank diye vuran bir insan da mı var şimdi? Yakasını tutup parasını zorla alan da var. Bu da insan. Allah için bugün gözümüzün önünde hadiseler. Bunların hepsini yapan yine insan. E bu insanla şimdi Allah'ı tanıyıp da Allah'ın emirlerine mutî olup, hâvfullah ile, hâşyetullah ile, sevgi ile gönlü dolu olan bir insan bir olur mu? Onun için bize lazım olan şey Allah'ın sevdiği ve razı olduğu kul olabilmek. O da tanımağa bağlı.

Allah'ı tanıdık mıydı? O zaman hâvfullah, muhabbetullah istila eder bizi. Artık günah işlemek bizim için muhal. Şimdi günahın hepsini biliyoruz. Bildiğimiz halde günahı yapmaktan korkmuyoruz ve kaçınmıyoruz da.

Neden?

Bilgimiz yok. Marifetullah da nasibimiz yok. Muhabbetullah da yok. Muhabbetullah olsa Allah'ın istediklerinin hiç birisini terk edemeyiz. Malımızı da verimiz, canımızı da verimiz onun uğrunda.

Mal, can hiçtir yani. Nasıl ki Resûlullah'ın zamandaki ashâb-ı kirâm,

فَدَاكَ أَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ

Fedâke ebî ve ümmî yâ resûlallah demekten hiç çekinmediler. Anam da sana kurban, babam da sana kurban, ben de sana kurban. Bu Talha radiyallahu anh var bir tane işte ashâb-ı kirâm. Camilerin bazı camilerde yazıldığı şeylerde, levhalarda çok muhterem bir zat. Öyle laflan olmaz, fedâke ebî ve ümmî, fedakârlık lazım.

Fedakârlığın istediğidir o, fedâke ebî ve ümmînin sözü. Yoksa o fedakârlık olmadan, malını kıyama, canını da kıyama, sonra da de ki ben sana kurbanım yahu. Masal o. Ya Uhud denilen muharebede tecelli-i İlâhi, düşman galebe çaldı, şeytan da araya girdi, hücum Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in üzerine başladı, Ashâb-ı kirâm da durmuş bir vaziyette. O sahabe gerilmiş Resulullah'ın önüne. Gelen oklara, gelen darbelere karşı duruyor. 80 küsur yerinden yara almış mübarek. İnsan takatının haricinde. Varlıklarını da öyle onların böyle feda etmişler.

Allah cümlemizi affetsin de böyle sâdık olanların zümresine bizi de ilhak için o gönüllerimize marifetini ihsan buyursun. Âmin.

Onun için gönüllerin, adam namaz kılacak şimdi ne olacak yahu şimdi Allah esirgeye bir de böyle namaza karşı yani yakışmayan sözleri söyleyenler de var ki, bunların Müslümanlarından da korkulur yani. Müslüman böyle söz söyleyemez. Binâenaleyh. Namazdır insanları hazırlayacak. Ama o namazı tam manasıyla kılabilmek için de onun evvelinde zikrullahlar, ibadetler, taatlar, günahlardan kaçmalar ki o günah kitabını görüyorsunuz. 1200 tane günah ufağı ve büyüğü. Ne olursa olsun bunların hepsinden kaçmak vazifemiz. Çünkü sevgi, ibadeti sevk eder, günah da korkuya icap eder. Günahlardan kaçınmayı icap eder. İşte o zaman gönül hazırlanır, gönül hazırlandığı için Cenâb-ı Hakk'ın o marifeti her an yağmakta.

Bu yağmura benzemez yani. Her gün yağıyor o. Yalnız ona müstehit olan gönüller istifade eder, müstehil olmayan gönüller de yazık olur. Onun için yemekten evvel Bismillah diyeceğimiz gibi, parayı kazanırken de

Bismillah ile kazanmalı ve Bismillah ile beraber onun şeklinde bir. Yine bakınız bir tane daha buyuruyor.

c. İslam'a Göre Yemek Adabı

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ
وَأَطْعِمْنَا خَيْرًا مِنْهُ وَإِذَا شَرِبَ لَبَنًا فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ
بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَزِدْنَا مِنْهُ فَإِنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ يُجْزَىٰ مِنْ
الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ إِلَّا اللَّبَنُ

İzâ ekele ehadüküm taâmen. Sizden biriniz yemek yerken, *felyekul: Allâhümme bârik lenâ fîhi.* Ya Rabbi bu yemeği bana mübarek et. Vücudum bundan kuvvet alsın, kudret alsın. Sana layık-ı vecihle ibadet etmekte muvaffak olayım. Bunu mübarek et bana.

Daha, *ve etimnâ hayran minhü.* Bundan daha iyisini de ver bana Ya Rabbi. Mesela o gün, Kuru ekmek yiyordu, yahut çorba ile doyuruyordu. Daha iyisini ver ki işte yanında yağlısı da olsun, tuzlusu da olsun gibi mesela, ballısı da olsun.

Ve etimnâ hayran minhü. Ve izâ şeribe lebenen. Süt içti. Süt içtiği vakitte de desin ki, felyekul: *Allâhümme bârik lenâ fîhi.* Ya Rabbi bu sütü bana mübarek et. Vücuduma faydalı olsun, menfaatli olsun.

Ve zidnâ minhü. Ötekinde dedi ki, hayran minhü. Hayırlısı olsun. Sütte diyorsun, *zidnâ minhü.* Bu sütü ziyadeyle. Sütten ziyade et.

Niçin?

Fe innehû leyse şey'ün yücziü mine't-taâmi ve's-şerâbi ille'l-lebenü. Çünkü insanın hem yemeğine hem de içmesine kâfi olan şey süttür. Sütten başka şey, insana hem gıda olsun hem susuzluğunu gidersiz olmaz. Ancak süt ona kâfidir. Onun için sütü ziyade olarak istedi. Allah da güzel sütler içmek cümlemize nasip etsin.

Yine buyuruyor.

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلَا يَمْسَحُ يَدَهُ بِالْمِنْدِيلِ
حَتَّى يَلْعَقَهَا أَوْ يُلْعِقَهَا فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي فِي أَيِّ طَعَامِهِ
الْبَرَكَةُ

İzâ ekele ehadüküm taâmen. Yemeği yedik. Bunlar İslam âdetleri. Yediğimiz vakitte, *felâ yemseh yedehû bi'l-*

mindîl. Mendilin ismi mindil. Bizde Türkçeye mendil diye gelmiş. Siz yemek yediğiniz vakitte ellerinizi beze silmeyin. Şimdi el yıkamak âdeti artık hemen hemen kalktı. Ya kağıt getiriyorlar, yahut da mendil veriyorlar. Mesela sabunlu mendiller, yahut da kolonyalı mendiller. Ellerimizi ona siliyoruz. Çünkü yıkama külfeti kalkmış. Eskiden hâlbuki ananelerimiz, dedelerimizden göründüğümüz bir şey olurdu, leğen olurdu, hususi yapılmış delikli. Üzerinde sabunu olur, bir de ibriği olur, evin küçük çocukları onu alırlar, herkese yemekten evvel ellerini dökerler, eller yıkanır, öyle sofraya oturulur. Yemekten sonra yine o çocuk, omzuna havlu atar, yine o leğen ile ibriği tutar, sabun elinde, misafirlerine yahut ev halkının elleri orada o leğen de yıkanarakтан kalkılırdı. Binâenaleyh, öyle ellerinizi mendile silmeyin.

Ne zaman?

Hattâ yelakahâ, Dördüncü bab da demiş. Yelakahâ. Onu yalamayınca, ellerini yala, yağlı ellerini, çünkü şimdiki gibi kaşıkla yenmiyordu. Herkes elleriyle yiyor yemekleri. O elleriyle yediği için eller yağlanıyor. Bu yağlı ellerinizi bezlere silmeyin. O yağlarınızı yalayın da öyle

silin. Çünkü bereketin nerede olduğunu bilmezsiniz. Belki o bereket elinizdeki yağlarda kalmıştır. Binâenaleyh yediğiniz yemeğin faydası boşa gider. Elinizde kalmıştır. Onu da yalayın da öyle silin.

Fe innehû lâ yedrî fî eyyi taâmihi'l-beraketü. Çünkü bereketin nerede olduğunu insan bilmez. Bu hadîs-i şerîf Ahmet b. Hanbel'in, Buhârî'nin, Müslim'in, Dâvud'un, Beyhakî'nin, Hazreti İbn Abbâs'tan rivayettir.

Yine buyuruyor ki;

إِذَا أَكَلَ الصَّائِمُ نَاسِيًا أَوْ شَرِبَ نَاسِيًا فَإِنَّمَا هُوَ
رِزْقُ سَاقِهِ اللَّهُ وَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ

İzâ ekele's-sâimü.

Oruçlu bir adam. Unuttu. Yemeğe oturdu. Yahut birisi bir şey ikram etti, onu yedi. *Nâsiyen.* Hatırlamıyor orucunu. *Ev şeribe nâsiyen.* Yahut susadı, yahut misafirlikteyken kendisine çay, kahve ikram ettiler, içti. İçerken, içtikten sonra aklına geldi ki yahu ben oruçlu idim.

Fe innemâ hüve rizkun sâkahüllâhü. O onun rızkıdır. Allah onu sevk etmiştir. Orucunu unutturdu, o rızkını ona o anda yedirdi.

Binâenaleyh, *ve lâ kadâe aleyhi*. Orucu bozulmaz, kaza etmek istemez o orucu bir daha. Orucu oruçtur. Yalnız ondan sonra bir şey yemesin daha.

Orucu yedi, içti. Oruç aklına geldi. Orucum bozuldu diyerekten tekrar yemesin. Orucu bozulmamıştır. Farz orucu da öyle, nafile orucu da öyle. Allahu Teâlâ'nın lütfu oluyor. O rızık senin o vakitte yemen lazım. Onun için sana unutturdu. Bak rızık kaybolmuyor. Sana unutturdu, yedirdi. Sonra aklına geldi. Artık orucunu bozma. Zararı yok. Hiç zarar etmez. Yine buyuruyor.

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلَا يَأْكُلُ مِنْ أَعْلَى الصَّحْفَةِ
وَلَكِنْ لِيَأْكُلَ مِنْ أَسْفَلِهَا فَإِنَّ الْبَرَكَهَ تَنْزِلُ مِنْ
أَعْلَاهَا

İzâ ekele ehadüküm taâmen. Yine sofraya konmuş, yemek yiyoruz.

Felâ ye'kül min e'le's-sahfeti. Şimdi bazen açık gözlü, yemeğin ortasına el uzatır. Orada yağ vardır, et vardır, hoşuna giden bir şey vardır. Onu almak ister. Sakın siz öyle

yapmayın. Kimsenin elini önüne, elinizi uzatmayınız. Sahanın ortasına da uzatmayınız.

Ya, *Velâkin li ye'kül min esfeliâ*. Önünden yesin. Önünden yesin. *Fe inne'l-berakete tenzilü min e'lâhâ*. Cenâb-ı Peygamber'in söylediği *tenzilü min e'lâhâ*. Sofranın üstüne iner. Sahanın üstüne iner bereket. Onu birden alıp da sofrayı bereketsiz bırakma.

Yine buyurmuş ki;

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَغْسِلْ يَدَهُ مِنْ وَضْرِ اللَّحْمِ

İzâ ekele ehadüküm taâmen. Yine yemek yediğimiz vaktitte.

Felyeğsil yedehû min vedari'l-lehmi. Yemek yedikten sonra ellerinizi yıkayınız. O yemeğin etin, yağından ellerinizi yıkamak suretiyle, hâlbuki Cenâb-ı Peygamberin zamanında sabun da yok. Sabun da yoktu o devirde. Herkes toprağa bilmem neye bir şey sürerekten ellerini temizleyebiliyordu demek ki. Yalnız burada yıkayınız, suyla yıkansa da o da kâfi demek ki.

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ وَإِذَا شَرِبَ
فَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ
وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ

İzâ ekele ehadüküm felye'kül bi yemînihî.

Buna da dikkat buyurmanızı rica edeceğim. Siz yemek yerken daima sağ elinizle yiyiniz. Bazı insanlar hılkat itibariyle sol elleriyle yemeyi ve sol elleriyle yazmayı, onun şeyisini okudum ama hatırımda kalmadı. Annenin bir hatasından dolayı, yani anne karnındayken çocuk, annenin bir hatasıyla çocuk sol eli ile yiyor. O çocuk onu ne kadar zorlasanız sağ eliyle yiyiniz diyerekten, bakarsınız ki tabiat onu sola sevk ediyor, sol elle yiyor. Onun için alıştırmak mümkündür tabiatı ile.

İzâ ekele ehadüküm felye'kül bi yemînihî.

Sağı ile yesin.

Ve izâ şeribe felyeşrab bi yemînihî. Bir şey yer içerken de *felyeşrab bi yemînihî*, sağıyla içsin. Hâlbuki bunu çok kimseler bilmiyor. Hatta Araplar mesela çok bilgin oldukları halde, bunlar daha iyi bildikleri halde, yine birçok böyle sollarıyla yiyip, sollarıyla içenleri

görmekteyiz.

Fe inne's-şeytâne. Neden sağımızla yiyeceğiz?

Fe inne's-şeytâne şeytan aleyhillane.
Ye'külü bi şimâlihî ve yeşrabü bi şimâlihî.
Demek o da yiyor. Fakat o soluyla yiyor.
İçmesini de soluyla içiyor. Bu bize bir misal.
Yani sol elle yemek, sol elle içmek şeytana
müşabihat kabilinden zararlı oluyor.

Ravilleri de okudum. Ahmed b. Hanbel'in,
Müslim'in, Dâvud'un, İbn Hibbân'ın, Hazreti İbn
Ömer'den. Beyhâkî de an Ebû Hüreyre'den
rivayet etmiş. Yine onun gibi bir tane daha.

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ وَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ وَلْيَأْخُذْ
بِيَمِينِهِ، وَلْيُعْطِ بِيَمِينِهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ
بِشِمَالِهِ وَيُعْطِي بِشِمَالِهِ وَيَأْخُذُ بِشِمَالِهِ

İzâ ekele ehadüküm felye'kül bi yemînihî.

Yine sizden biriniz yemek yerken sağ eliyle
yesin.

Ve'l-yeşrab bi yemînihî. İçerken de sağ eli
ile içsin.

Ve'l-ye'hüz bi yemînihî. Bir şey alırken
sağ eli ile alsın.

Ve'l-yu'ti bi yemînihî. Verirken de sağ eli ile ver. Hem alırken sağ el ile al, verirken de sağ el ile ver.

Fe inne's-şeytâne. Çünkü yine şeytanu aleyhillâne, *ye'külü bi şimâlihî, ve yeşrabü bi şimâlihî, ve yu'tî bi şimâlihî, ve ye'hüzü bi şimâlihî* Cenâb-ı Peygamber bizi şeytanın hâline müşâbehetle bu fiillerden uzak olmamızı tavsiye etmektedir. Ki Allah muhafaza etsin, iyi bir şey değil demek. Ravileri de mühim.

إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَسَقَطَتْ لُقْمَتُهُ فَلْيُمِطْ مَا
رَابَهُ مِنْهَا ثُمَّ لِيَطْعَمَهَا وَلَا يَدْعَهَا لِلشَّيْطَانِ

İzâ ekele ehadüküm taâmen. Yine yemek yiyoruz. Yemek yerken *fe sekatat lükmetühû,* lokmamız düştü. Sofradan, elimizden düştü, sofradan düştü, nasıl düştüyse düştü.

Fe'l-yümit mâ rabehu minhâ, sümme li yet'amhâ, ve lâ yede'hâ li's-şeytâni. Onu al yerden. Tozu toprağı varsa üfür, temizle, onu şeytana bırakma ye. Şimdi biz yere düştü diyerekten her şeye mikrobu kondururuz, onu bir daha almak istemeyiz.

Hâlbuki bütün yediklerimiz şey topraktan olur.

Bütün yediklerimiz şeyin kökü topraktır, bizim kökümüz topraktır. O toprakta olan şeyler hemen mekruh değildir ki.

إِذَا أَكَلَ عِنْدَ الصَّائِمِ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ

İzâ ükile inde's-sâimi. Oruçlular var. Pazartesi, Perşembe günü oruç tutmak efdaldır. Bugün bazı müstesna insanlar oruç tutarlar. Onların yanında yemek geldi, biz de oruçsuzuz yiyoruz. Oruçsuzlar yiyor, oruçlular da tabi biz oruçluyuz dediler, yemediler.

İzâ ükile inde's-sâimi.

Sâim olan oruçlunun yanında yemek yeniyor.

Sallet aleyhi'l-melâiketü. O sâime, oruçluya melekler dua eder. Onlar o anda meleklerin duasına mazhar olurlar.

إِذَا أَكَلْتُمُ الطَّعَامَ فَاخْلَعُوا نِعَالَكُمْ فَإِنَّهُ أَرْوَحُ
لِأَقْدَامِكُمْ

İzâ ekeltümü't-taâme. Bugün hep taam meseleleri geliyor.

Siz yemek yediğiniz zaman da, *fehle'û niâleküm*, ayakkabılarınızı çıkarın da şimdi âdet oldu masalarda yemek, âdet oldu eve de ayakkabıyla girmek. Bunların hiçbirisi İslâm'a

yakışan şeylerden değildir. Müslüman evine sokakta gezdiği kirli ayakkabısı ile, şimdi bak lokmayı düşürüyor da onu almıyor mikrop oldu diyerekten, sonra kendisi sokakta gezdiği birçok pisliklerin üzerinde bulunduğu ayakkabısıyla ta yatak odasına kadar giriyor. Hatta geçen bir vak'a dinledim. Hanım kızın birisine babası yeni bir ayakkabı almış. Bir eve misafir gelmişler. Evin sahibi de o zamanki "tekirdama buğusu" bir efendiydi. Bu efendi Müslüman tıynetli bir efendi. Kıza demiş ki kızım ayakkabını çıkart öyle gir. Kız tabi yeni ayakkabısı ayağında çalımıyla gelmiş, bir türlü çıkarmamış. Demiş ben geri giderim, çıkarmam ayağımı demiş. Çıkarmadan geri dönmüş gitmiş. E ben de demiş seni ayakkabımla evime sokmam. Senin ayakkabının sokakta ne kadar temiz olsa olsun birçok şeylere süründü, pislendi. O balgamlar, o efendim sümükler, daha neler neler hep o ayakkabıların almıştır altına. E benim ayakkabım temiz, temiz ama altını bir doktora götürürsek de bir muayene etse de kim bilir ne kadar şu bu vardır. Bunlar sen yatak odasına kadar giriyorsun da, senin sana o pamuk gibi yavru yerden emeklerken o

senin getirdiğin pislikleri de yutar mı yutar. Ondan sonra olur mu hasta? Hadi doktordan doktora koşarsın. Sebebi sen oldun. O pislikleri getirdin evine. Ama süpürölüyor. Ne kadar süpürölürse süpürölsün. İşte halılarımızı biz süpüröluyoruz ama onların arasında saklananların hesabı yok. Ama şimdi sen diyeceksin, elektrikli süpürgelerimiz var. Hepsini topluyor. Hiç öyle değil. Sen Peygamberin sözüne bak. Ayaklarınızı çıkarınız diyor. Onda bir hikmetler de var. O zaman zaten ayakkabı mühim bir şey değil. Onların işte ayakkabılarını biz göröluyoruz. Bir terlikten ibaret bir şey. Onu giymesi, çıkarması hiç yerine bizim ayakkabılarımız gibi değil yani. Öyleyken gene Cenâb-ı Peygamber ayakkabılarımızı çıkarınız. *Fe innehû ervehu li ekdâmiküm.* Ayaklar çıplak olunca daha rahat olursun. Daha rahat olur. Takunyanın içerisinde ayak sıkılır, sıkılan o ayakkabılarla, efendim, sofrada oturup, gerek masada oturup yemek, insana rahatlık, huzur vermeyeceğinden. Buna da demişler ki, sünnetün cemile. Güzel bir sünnettir buda. Bakın şimdi.

d. Duanın Kuvveti

إِذَا أَكَلْتَ طَعَامًا أَوْ شَرِبْتَ شَرَابًا فَقُلْ: بِاسْمِ اللَّهِ
وَبِاللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا
فِي السَّمَاءِ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ أَلَا لَمْ يُصِْبْكَ مِنْهُ دَاءٌ وَلَوْ
كَانَ فِيهِ سَمٌّ

İzâ ekelte taâmen. Sen bir yemek yerken, ev şeribte şerâben, bir su içerken.

Fe kul, De ki: Bismillâhi, ve billâhi'llezî lâ yedurru mea'smihî şey'un fi'l-erdi, ve lâ fi's-semâi. Ya hây-yu ya kâyyum. Elâ lem yüsibke minhü daûn vele v kâne fihi semmün.

Bu okuduğum duayı Besmele-i Şerife okuyarakta n yediğîn yemeğî yahut suyu içersen eğer o yemekte zehir varsa yahut o suyun içerisinde zehir varsa sana zarar vermez.

Canım hocaefendi sen ne yapıyorsun? Zehir içerde insan zarar vermez olur mu? Bize zarar verir. Hangi bir zehir yesek, yemeğimize olsun, suyumuzda olsun gideriz gürültüye. Nasıl diyor Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem? Ha bu olgun insan işte. O gönlü marifet-i ilahiyle dolu olan insanlar da bu duayı okuyunca hiç zarar vermez. İki

tane canlı misal. Biz bu sefer gelirken Hıms'a uğradık, Humus diyoruz buna. Orada Hâlid b. Velîd denilen bir kumandan yatıyor, ashâb-ı kirâm'dan. Bu zat-ı muhterem, o Hıms şehrini muhafaza ediyor.

Bir şerbetimiz var. Onu içerseniz, şehri size teslim ederiz. Getirin diyor. Getirdikten sonra da şu duayı okuyor işte. *Bismillâhi, ve billâhi'llezî lâ yedurru mea'smihî şey'ün fi'l-erdi, ve lâ fi's-semâi ve hüve's-semiu'l-alim.* Ya hây-yu ya kâyyumu da var ama. Bununla beraber. *Elâ agah* ve mütenebbi olunuz ki, *lem yüsibke minhü daûn*, size hiçbir şey zarar vermez. Mikrop da edemez. Hiçbir mikrop da zarar veremez. Eğer zehir de olsa zarar vermez. Şimdi o adam zehri içmiş. Hâlid b. Velîd hazretleri. Hiçbir şey olmamış. Bakmışlar, bakmışlar. Bir şey olmuyor. Eh peki, al anahtarı demişler. Teslim olduk. Biz de Müslüman olduk.

Bu sefer Halepliler geldi geçen gün bize, misafir. Bu vakayı ben onlara bahsederken dediler ki bir eksiği var. Hayrola dedim. Dedi ki o zaman Hâlid b. Velîd, bu papazın cübbesini istemiş. Ver şu cübbeni demiş. Vermiş, kendi cübbesini de çıkarmış, bir ateş

yaktırmış oraya. Onun cübbesini içine koymuş, kendi cübbesini de üstüne koymuş, ateşe atmış. Onun içi, içte olan cübbesi yanmış, içte olana bir şey olmamış. Evvela dışarıdaki yanacak ya, üstteki yanacak.

Üsttekine bir şey olmadı, içteki yanmış. Bakınız bunlara keramet derler. Evliyâullahta keramet haktır diye bizim itikad kitaplarımızda yazılıdır. Bu büyükler de Allah'ın Teâlâ'nın lütfudur. O istemez Allah'ın verdiği bir şeydir o. Bu suretle onlar kalelerini de teslim etmişler. İşte hallolmuş. Şimdi bu Hâlid b. Velîd Hazretleri evliya şey, ashâb-ı kirâmdan. Burada bir direk, tüpün, abide yani.

Oraya yazmışlar ama şey hatırımda değil, metni hatırımda değil, beyti yazdığının. Ben yüzlerce harbe girdim, yüzlerce yara aldım fakat ölüm ancak yatağымda nasip oldu bana. Şehitlik mertebesine erişemedim diye teessürünü oraya abide'ye yazdırmış koca bir direğe. Mermerden bir kitap. Bizim Ankara'daki Hacı Bayram Veli Hazretleri var ya, muhterem bir zat.

O zaman İstanbul'un Fatih'in devrinde Şehlülislâm olan Şemseddin Hazretleri bu

şehiddir. O zat çok mürit edinmiş, padişah da ferman vermiş senin müritlerinden asker almayacağım diyerekten yahut vergi almayacağım diyerekten herkes derviş olmuş. Para, vergi yok, askerlik de yok, herkes derviş. Şeyciler şikayet etmişler. Vergi alanlar, devletin memurları. Demişler, padişahım, vergi alacak kimse bulamıyoruz. Herkes Hacı Bayram'ın dervışı. Padişah demiş ki ya Hacı Bayram, biz sana ferman verdik ama iş aleyhimize çıkıyor. Kimseden artık şey alacak. Tamam sen dervişlerini ayır bakalım bize.O da bütün dervişlerini toplamış sahraya. E hadi bakalım dervişler, ben kurban yapacağım demiş. Kim geliyor çadırıma?

İşte bir erkek ile bir kadın çıkmış galiba, bir buçuk dervişim mi var benim demiş. Başkaları hep de senin askerin ne yaparsan yap demiş. Fedakârlık lazım. Fedakârlığı yapamayanın dervişlikte yeri yok yani. Fedakârlık lütfeden derviş.

Şimdi onun ikinci bir misali, Hacı Bayram Bey'e hiç şikayet etmişler. Çok derviş topladı efendim başına, hükümete karşı saltanatı elinden alacak, gözünü aç padişaha diyorlar. Gözünü aç, saltanatını elinden alacak bu adam

senin. Başına topladığı birçok insanlar, saltanatın gidecek elinden. Sahi mi?

Herkes sahi diyor tabi. E diyor ona bir zehirli şerbet içirelim de gitsin âhirete. Edirne'de, o zaman saltanat Edirne. Edirne'de toplanıyorlar Vezir Vüzera, Hacı Bayram Veli'yi de çağırıyorlar. Zehir, sayılı tabi, herkesin sandalyesi sayılı. Hangi şerbet Hacı Bayram'a isabet edecekse ona zehir konmuş belli. Takdim ediyorlar sıraylan şerbetleri. Herkes şerbetini alıyor. Hacı Bayram Veli'ye de geliyor şerbet. Hacı Bayram Veli'ye malum oluyor.

Niçin?

Bakın, marifeti İlahiye dedik ya, o marifeti İlahiyeydi. Gönülleri dolu olan insanların kalpleri açık olur, göz gönülleri. Gönül gözleri açık olur. Bu gözlerin kıymeti yok. O gönül gözüyle hissederler.

İrfan vardır bunlarda. Allahu Teâlâ onlara öyle bir şey vermiştir. Manevi bir kuvvet.

Padişahım diyor. Açıkça. Ben bunu içerim. Bunda zehir var biliyorum. Bunu içerim. Ama bu zehiri ben içerim, bu iftirayı eden ölür demiş. İftirayı eden ölür demiş.

Canım zehiri ben içerim de öteki adamın ölmesini nasıl aklınız kabul eder? Olur mu bu iş? Bize göre olmaz. Fakat kudret-i İlahi'de evliyâullah'taki bir tasarruf, o zehri oraya havale ediyor. O adam da gidiyor gürültüye. Allah kusurlarımızı affetsin. Bize de o gönüllerimizin marifeti İlahi'yle doldurulacak gönüller versin bize de.

Yani kuru gezmekten, bir sürü insan var ama bir sürü de hayvan var yeryüzünde. Ama Amasya'da bir hocaefendi vardı. Ara sıra bana mektup yazardı. Rahmetullah olmuş. Allah ruhunu şâd etsin. Mektubun altına imzasını atarken Allah'ın razı olduğu kullardan olasın diye, Allah'ın senden razı olduğu kullardan olasın diyerekten veyahut olalım diyerekten öyle bir imza atıyordu. Ondan da ben şimdi şey yapıyorum ki Allah cümlemizden razı olsun. Cümlemizden razı olmazsa çünkü hayvanlar da ölüyor, herkes de ölüyor. Bunun kıymeti yok. Onun için şimdi bunu deyip de ölmemek, O ölmemiş. Hacı Bayram da ölmemiş. Ama biz ölüyoruz. Biz içince derhal ölürüz. İmkânı mı var?

Niçin?

Ne onun sezecek iktidarımız var, ne de onun başkasına havale edecek iktidarımız var.
Niçin?

Gönüller o gönüllerden değildir. Allah muhafaza etsin.

e. Müminler Arasında Muhabbet

Hazreti Enes'in rivayeti. Şimdi bakınız.

إِذَا التَّقَى الْمُسْلِمَانِ فَتَصَافَحَا وَحَمِدَا اللَّهَ
وَاسْتَغْفَرَا غَفَرَ اللَّهُ لَهُمَا

İze'l-teka'l-müslimân. İki Müslüman karşılaştı.

İze'l-teka'l-müslimân. Fe tesâfehâ. El uzattılar musâfaha yaptılar birbirleriyle. Selam verdiler. Birbirleriyle musâfaha yaptılar. *Ve hamidellâh.* Nasılsın? Elhamdülillah. Sen nasılsın?Elhamdülillah. Ben de iyiyim. O dedi bende iyiyim.

Vesteğferâ. Allah seni de mağfiret etsin. Beni de mağfiret etsin diye. Bir de dua ettiler.

Ğaferallâhü lehümâ. Allahu Teâlâ onların ikisini de mağfiret eder. Bak, Taberânî, Dâvud, Ebû Ya'lâ, Beyhâkî, Ziyâeddin el-Makdisî, İbnü's-Sünnî, İbn Ebü'd-Dünyâ, "fi Kitab'il ihvan'il-Berra" namındaki bu eserde bu böylece beyan

edilmiş. Şimdi yani Kâbe'ye gidip de nasıl affoluyorsak, burada da demek iki kardeş böyle birbirlerimize sevgiyle sarıldık mı, birbirlerimize dua ettik miydi, Cenâb-ı Hak bizi de ikimizi de mağfiret ediyor. Ne güzel, ne kadar güzel şey. Onun için bu ne güzel güzel bir teşvik. Yani siz böyle birbirlerinize güzel güzel sarılın, birbirlerinize güzel hamdler edin, dualar edin, istiğfarlar edin ki Cenâb-ı Hakk'ın mağfiretine mazhar olasınız. Gönülleriniz süslensin. Yine bakınız.

إِذَا التَقَى الْمُسْلِمَانِ بِسَيْفِهِمَا فَقَتَلَ أَحَدُهُمَا
صَاحِبَهُ فَالْقَاتِلُ وَالْمَقْتُولُ فِي النَّارِ قِيلَ: يَا رَسُولَ
اللَّهِ هَذَا الْقَاتِلُ فَمَا بَالُ الْمَقْتُولِ؟ قَالَ: إِنَّهُ كَانَ
حَرِيصًا عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ

İze'l-teka'l-müslimâni bi seyfihimâ. İki kişi kızmış, kılıçlarını çekmişler, bıçaklarını, silahlarını çekmişler, birbirinin üzerine yürüyorlar. Derken, *fekatele ehadühümâ sâhibehû*. Birisi açık göz çıktı, ötekini öldürdü. *Fe'l-kâtilü ve'l-maktûl*. Ölen de, öldüren de. İkisi de *fi'n-nâri*, cehennemde. Ölen de cehennemde, öldüren de cehennemde. Ölenin ne kabahati var diyeceksin?

Onun için diyor ki,

Kîle: Yâ Rasûlallâh, hâze'l-kâtilü. Dediler ki Ya Resûlallah bu katili anladık

cehennemlik. Fakat *fe mâ bâle'l-maktûli?* Bu maktule ne oldu da cehennemlik oluyor?

Buyurdular ki, *Kîle: İnnehû kâne harîsan alâ katli sâhibihî.* Çünkü bu da onu öldürmeye harîs idi. Ama yapamadı. Dövüşe girmiş.

Buhârî'nin, Müslim'in, Dâvud'un, Nesaî'nin, Taberânî'nin rivayeti.

Yine buyruluyor ki,

إِذَا التَقَى الْمُسْلِمَانِ فَسَلَّمَ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ
كَانَ أَحَبَّهُمَا إِلَى اللَّهِ أَحْسَنَهُمَا بَشْرًا بِصَاحِبِهِ فَإِذَا
تَصَافَحَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا مِائَةَ رَحْمَةٍ لِلْبَادِي
تِسْعُونَ وَلِلْمُصَافِحِ عَشْرَةٌ

İze'l-tekal müslimân. Müslümanlık ne kadar güzel bir şeydir ama. Müslümanlık kadar hiçbir şey yoktur. Geçen birisi meclis konuşmasında, konuşurken adam solculuğu methetmiş. En güzel yol solculuk yoludur demiş, mecliste konuşuyor. Oradan birisi dedi ki, hayır en güzel yol Müslümanlık yoludur. Şimdi, solculuk yolunda var mı böyle bir şey?

İze'l-tekal müslimâni, feselleme ehadühümâ alâ sâhibihî. Esselamu aleyküm dedi kardeşine. Kâne ehabbühümâ ilellâhi ehsenehümâ bişran. Eğer bu selam verenlerin yüzü güler hangisiyse hangisi evvel selama başladıysa. *Ehsenehüm.* Cenâb-ı Hakk'a sevgili olan o.

Fe izâ tesâfehâ. Geldiler selamdan sonra bir de musâfaha yaptılar.

Enzelellâhü aleyhimâ miete rahmetin. Cenâb-ı Hak bunlara yüz rahmet indiriyor. Bunların üzerine bu iki kardeşimize yüz rahmet indiriyor. *Li'l-bâdî tis'ûne.* İlk başlayana doksanı. Rahmetin doksanı, ilk selam verip elini uzatana.

Ve li'l-müsâfehi. İkinci defa onun eline karşı kendi elini uzatana da on. Doksanı, başlayana. Onun için selamı evvel başlayıp, eli evvel uzatmanın fedâili bundan anlaşılıyor.

إِذَا التَّقَى الْخِتَانَانِ وَغَابَتِ الْحَشْفَةُ فَقَدْ وَجَبَ
الْغُسْلُ أَنْزَلَ الْمَنِيُّ أَوْ لَمْ يُنْزَلْ

İze'l-teka'l-hitânâni ve ğâbeti'l-haşefetü. Bu, söylemek ayıp olmaz buna, dini misaldir. Cinsi muameleye başladığı vakitte insan, bu sünnetlik yer denilen, haşefe dedikleri

sünnetlik yerinin gaybubetiyle ister meninin inzali olsun, ister olmasın. Bu duhul sünnetlik yerine kadar. Bütün olmamak şartıyla bile sünnetlik yerinin gaybubetiyle ikisine de gusül vacip olur. İkisine de gusül lazım olur yani. Ya biz şey olmadı canım inzal de olmadı, ne yapacağız guslü, niye lazım, onu dememeliyiz. Teşebbüs olundu, fakat muvaffak olamadık, inzal de vaki olmadı, ya hastalıktan dolayı ya bir rahatsızlıktan dolayı. Gusül istemez, hayır. Mutlaka gusül lazım.

Bir tane daha.

إِذَا أَقْبَلَتْ فِتْنَةٌ مِنَ الْمَغْرِبِ وَفِتْنَةٌ مِنَ الْمَشْرِقِ
فَالْتَقُوا بِبَطْنِ الشَّامِ فَبَطْنُ الْأَرْضِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مِنْ
ظَهْرِهَا

İzâ ekbelet fitnetün mine'l-mağrib. Bir fitne geliyor, batıdan. Batıdan bir fitne geliyor. Fitnenin çeşidi var. Her zaman olan çeşidi. *Ve fitnetün mine'l-meşrik.* Bir fitne de şarktan geliyor. Doğudan. Bir kısmı batıdan, bir kısmı doğudan. Bir fitnenin içerisine karıştığımız vakitte. *Feltekav bi betni'ş-şâm.* Siz o zaman Şam Vadisi'ne doğru kaçın.

Orasını vatan ittihad edin demiş. *Fe batnü'l-erdi*, o gün yerin altı, *fe batnü'l-erdi* , o gün yerin altı. Yani şarktan fitne, garptan fitne gelip de şaşırdığınız vakitte, yerin altı. *Yevmeizin hayrun min zahrihâ*. O gün yerin altı, yerin üstünden hayırlıdır. O fitnelerin altından kurtulmanın imkanı olmadığı zaman yerin altı daha hayırlıdır demiş. Allah muhafaza etsin.

Bugün Şam'da da hayır kalmadı artık. Şam o zaman iyi bir yerdi tabi. Evvelluha ve ahıruha Şam derlerdi. Şam'da şimdi Şam'lıktan çoktan çıkmıştır. Şimdi Şamlılar da kaçacak yer arıyorlar yani. Şamlılar da bugün yer bulsalar onlar da kaçacak yer arıyorlar. Çünkü Şam'ın idaresi Şamlıların elinde değil.

إِذَا أَلْقَى اللَّهُ فِي قَلْبِ امْرِئٍ مِّنْكُمْ خِطْبَةً امْرَأَةً فَلَا
بَأْسَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهَا

İzâ elkallâhü fî kalbi'mriin minküm hidbete'mraetin. Birisi, bir delikanlı, bir hanım, bir kızla evlenmek istiyor. Bu içerisine gelmiş, ben bunu alayım. Bunlan evleneyim diyerekten.

Fe lâ be'se en yenzura ileyhâ. Ona bakmakta artık beis yoktur. Filanın kızını ben alacağım

ama o kızı bir kere görmek isterim. Nasıldır, kara mıdır, beyaz mıdır, uzun mudur, nedir? Onu göreyim diye içerisine düşmüş, o zaman ona bakmasında beis yoktur der. Fakat bu beis, kızın onu görmemesi şartıyladır. Kız, kendisine talip olan erkeğin kendisine bakmasına rıza vermez. Olmaz. Hani şimdiki gibi geleyim, gideyim, görüşelim, nişan yapalım, haftalarca, aylarca gezelim, sonra münasip oluruz, evleniriz, öyle iş yok. İstedik birisini, alalım onu diyerekten, o sokaktan geçerken yahut evinden bir iş yaparken bir bahaneyle görebilirsen öyle göreceksin. Yahut aradaki vasıtalar sana onu bir yerden getirirken, işte budur senin alacağın kız diyerekten gösterirler. Yoksa karşılıklı gelip de iki tarafın bir muhabbetleri birbirine sinerekten derken bakarsın bir gün arada açıklık olur, almaz olur onu. O kızın yüreği yaralanır. Yaralanır. O yüreğinin yaralanmaması için onun sen talibi olduğunu bildirmeyeceksin ona. Talip olmadan onu göreceksin. Beğenirsen, ondan sonra talip olursun, istersin. Muvafakat ederlerse ne ala olur biter. Fakat böyle karşılıklı gelem de, görüşelim de, alalım, şeyin içinde o. Yine buyurmuş ki;

إِذَا أَمَّ أَحَدُكُمُ النَّاسَ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ فِيهِمُ الصَّغِيرَ
وَالْكَبِيرَ وَالضَّعِيفَ وَالْمَرِيضَ وَذَا الْحَاجَةِ وَإِذَا
صَلَّى لِنَفْسِهِ فَلْيُطَوِّلْ مَا شَاءَ

İzâ emme ehadükümü'n-nâse. Sizin biriniz nâsa imam olduğu vakitte. *Fe'lyühaffif.* Oldukça namazı hafif kılsın. Uzatmasın namazı. Nâsa imam olduğu vakitte. Mesela hafızdır. Güzelce sedası vardır. Bir, iki, üç, dört, beş sayfa okur. Çünkü Cenâb-ı Peygamber kendi namazını kılarken bir gün arkasında birisi uydu. Nafile namazlarda imama uymak caiz. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem Sûre-i Bakara'dan başladı. O da uydu ona. Sûre-i Bakara 48 sayfa. Onu bitirdi. Derken Sûre-i Âli İmrân var onun altında. Onu da okumaya başladı. Şimdi adam yoruldu. Takati kesildi. 50-60 sayfa oldu. 2-3 cüz, 3 cüz oluyor, 4 cüz oluyor. Dayanamadığından kaçacak yer arıyor şimdi. Nasıl selam verse de nasıl kurtulsam diye çare arıyor şimdi. Ama o nafile namaz, o Resûlullaha ait. Resûlullah böyle kendisi kendisine kılıyor bu namazı. Bu nasılsa ona uydu. Uyunca da baktı ki çok uzun namaz.

Binâenaleyh Cenâb-ı Peygamber diyor ki, siz imam olduğunuz vakitte böyle uzun namaz kılmayın. Çünkü *fe inne fîhimü's-sağîr*. Çocuklar vardır içinizde. Daha *ve'l-kebîr*, yaşlılar da vardır. Takati yoktur yaşlı adamın uzun müddet ayakta durmaya. *Ve'd-daîf*, zayıf insanlar vardır. Hasta insanlar vardır. *Ve'l-marîd*, marîd de vardır. *Ve ze'l-hâceti*, iş sahipleri de vardır. Bir an evvel namazı kılıp işine gidecektir. Memurdur yahut saatle şimdi işler var. Saati gelmiştir, işine gidecektir. Binâenaleyh uzun namazlara tahammülü yoktur. Binâenaleyh imam'ın daima hafif olarak kıldırmasını, hatta Cenâb-ı Peygamber bir gün namaz kıldırırken bir çocuk ağlıyor. Kadınlarda geliyordu o zaman camiye. Çocuğuyla gelmiş. Çocuk ağlıyor. Onun ağlamasını dayanamayaktan Rasûl-i Ekrem Kul euzulerle kıldırdı namazı. Kısacık. Sabah namazını Kul euzulerle kıldırdı. Neden böyle ya Resûlullah?

Dedi o kadının şeye sine dayanamadı o çocuğun ağlamasına. Ona merhameten kısa olarak kıldırdı. *Ve izâ sallâ li nefsihî*. Gece kalktın kendi kendine namaz kılarsan.

Fe'lyutavvil mâ şâe. Dilediğin kadar kılsın. İsterse baştan aşağıya hatmetsin. İmâm-ı Âzam, rahmetullahi aleyh, her gece bir hatim yaparmış. Her gece bir hatim yaparmış. Namazda. Kâbe-i Muazzama'ya girmiş. Kâbe-i Muazzama'nın içi var ya, o içine girmiş. İki rekatta hatm-i şerif etmiştir. Bu Kur'an-ı Azimuşşan.

Bizim rahmetli hocamız Ömer Ziyâeddin Abdullah Dağıstânî, o da öyle bir hafız idi ki, elhamı nasıl okuyorsa, iki rekatta o da kıldırmıştı namazını. İki rekatta Kur'an'ı baştan aşağı okuyarak kıldırmıştı. Allah şefaatlerine nâil eylesin. Makamlarını âlî eylesin. Süleymaniye'de Kanuni Sultan Süleyman'ın yanında yatarlardı. Onun için, sen dilediğin vakitte, nafilde, istediğin kadar uzun kıl. Fakat, şöyle beraber kılarken cemaat ile, mümkün mertebe, bizim fıkıh kitaplarımızda gösterildiği vechlen, sabahımızda şu kadar okunur, öğlende bu kadar okunur, akşamda bu kadar okunur diyerekten gösterilmiştir. Ona riayet etmek kâfidir.

إِذَا أَمَّ الرَّجُلُ الْقَوْمَ فَلَا يَخْتَصُّ بِدُعَاءِ دُونَهُمْ فَإِنْ
فَعَلَ فَقَدْ خَانَهُمْ وَلَا يُدْخِلُ عَيْنَهُ فِي بَيْتِ قَوْمٍ بَغَيْرِ
إِذْنِهِمْ فَإِنْ فَعَلَ فَقَدْ خَانَهُمْ

İzâ emme'r-racülü'l-kavme. Yine imam olduk. İmam olduğumuz vakitte, *fe lâ yehtessa bi düâin dûnehüm*, kendine dua etmesin. Ya Rabbi bana şöyle yap, bana böyle ver falan,, yok.

Cemaate dua. Ammeye dua. *Fe lâ yehtessa bi düâin dûnehüm. Fe in feale fekad hânehüm.* Eğer cemaate dua etmeden kendine dua ediyorsa, onlara hıyanetlik etmiş olur.

Ve lâ yüdhil aynêhû fî beyti kavmin bi ğayri iznihim. Hiç kimsenin izni olmadan da, müsaadesi olmadan da başkasının evine bakmayın. Ne penceresinden, ne kapısından, ne dışarısından. Onun için yolda yürürken daima başı önüne eğerek, yoluna dikkat ederek gitmek evladır demiş Nakşibend Hazretleri. Onun için de bir kaide konmuş. Nazar ber-kadem diyerekten dervişin gözü ayağının ucunda olacak. Hakkı gözetleyerekten yoluna devam edecek. Öyle alemin penceresine,

kapısına şurasına, burasına bakmaya insanın hakkı yok. Bir tane daha okuyayım.

إِذَا أَمَّنَ الْإِمَامُ فَأَمِّنُوا فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ تَأْمِينَهُ تَأْمِينَ
الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

İzâ emmene'l-imâmü.

Geçen bize Araplar geldiler camimize. Suud'un memleketinin adamlarından bir grup. Geldiler, imam efendi okuyordu, veladdallin dedi, bu âmin dedi. Sonra biri de çattı dedi ki, siz neden âmin demediniz? İmam efendi, veladdallin dedi, hadîs var dedi, bu hadîse göre, sizin de âmin demeniz lazımdı. Nasıl biz Mekke'ye gittiğimiz vakitte, bir âmin sedası, kubbelere kadar gidiyor işte, her tarafı dolduruyor. Cenâb-ı Peygamber'in bu hadîsini ben o zaman bilmiyormuşum demek ki. Demek ki ona cevap veremedim. Biz de, bizim imamımız böyle demiş, dedim. Ama dedi hadîs var ya, bizim imamımız öyle demiş ama hadîse uymamız lazım diyerekten bizi ayıplar gibi oldu.

Şimdi bu hadîs diyor ki, *İzâ emmene'l-imâm*, imam veledallin dedi, âmin dedi içinden.

Sesli olaraktan veledalin dedi, âmin de dedi. Dediği vakitte, *feemminû*, siz de âmin deyin. İmam âmin dediği vakitte, siz de âmin deyin.

Fe innehû men vâfeka te'miînühû te'mîne'l-melâiketi, ğufira lehû mâ tekaddeme min zenbihî.

Eğer bu meleklerin âminine uyarsan, denk gelersen, muhafaza. Hepiniz mağfireti ilahiye nâil olursunuz. Geçmiş günahlarınız da affolur. Hadîs, hem Buhârî'nin, hem Müslim'in, hem Tirmizî'nin, hem Dâvud'un.

Şimdi yalnız burada şerhte demiş ki, imam âmin lafzını açık olarak söylerse ama imam âmini içinden söylerse cemaatin de içinden söylemesi lazım. Burada güzel bir izah etmiş. İmam âmin dediyse biz de içimizden âmin deriz. İmam âmin diye sesini uzatırsa o zaman biz de âmin deriz. Ama bizim fıkıh kitaplarımızdan bize de gizli olarak âmin denilmesi tavsiye edilmiştir. Biz de öyle yapalım.

Yalnız şuna da şimdi dikkat ediniz, burada kalacak inşaallah.

إِذَا أَنَا مُتُّ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ
أَنْ تَمُوتَ فَمُتْ

İzâ ene müttü. Ben dünyadan ayrıldıktan sonra diyor Cenâb-ı Peygamber. *Ve Ebû Bekir.* Ebû Bekir de dünyadan ayrıldıktan sonra. *Ve Ömer.* Ömer de dünyadan ayrıldıktan sonra. *Ve Osman.* Osman da dünyadan ayrıldıktan sonra. *Fe ini'steta'te* , gücün yeterse, *en temûte femüt.* Ölmekte gücün yeterse sen de öl artık. Dünyada hayır yok. İşte ondan sonra Hz. Ali'nin fitnesi çıktı, Maviye'nin fitnesi çıktı derken fitneler bitmedi gitti. Allah cümlemizin kusurunu affetsin.

Tevfîkat-ı samedâniye mazhar etsin. Bu gönüllerimizi marifet-i ilahiye'nin girişine hazırlayan gönüllerden etsin Cenâb-ı Hak da bu gönüllerimize marifet-i ilahiye nazil olsun. Duamızda da Allah'ım ya Rabbim bizi affet, mağfiret et. Ha şimdi hatim duası yapacağız ama hatim okuyacağız ama hatimden evvel, tabi cemaatin bir kısmı dağılıyor da onlar da bu sevaba mazhar olması için hep beraber bir istiğfar edelim.

Estağfirullah estağfirullah estağfirullah el-azîm el-kerîm ellezî lâ ilâhe illâ hû el hayye'l-

*kayyûme ve etûbü ileyh. Ve es'elühü't-tevbete
ve'l-mağfirate ve'l-hidâyete lenâ innehû
hüve't-tevvâbürrahim tevbete abdin zâlimin
linefsihî lâ yemlikü linefsihî mevten ve lâ
hayâten ve lâ nüşûrâ.*

*Allahümme ente Rabbî lâ ilâhe illâ ente
halaktenî ve ene abdüke ve ene alâ ahdike ve
va'dike mesteta'tü. Eûzü bike min-şerri mâ
sana'tü ebû'u leke bini'metike aleyye ve ebû'u
bi-zenbî fağfirlî zünûbî. Fe innehû lâ yeğfiru'z-
zünûbe illâ ente.*

Derste başlamadan şunu arz edeceğim.
Dün bir mektup geldi. Bursalı bir efendi
camimize gelmiş. Yeni bir ayakkabı da almış
güzel.

Ayakkabısını almışlar, yerine bir çürük
ayakkabı bırakmışlar. Bana da mektup yazmış
ki, ben de senin hemşehrini. Fakat
ayakkabım böyle kıymetliydi gitti gürültüye.
İşte çaresine bakın orada diyerekten. Şimdi
bakınız insanlar ne kadar çeşitli ki geliyor
buradan, gözetliyor o, hangi ayakkabı güzelse,
usüllüce alıp gidiyor onu.
Sözde sakallı var belki, kolları sıvalı, tesbihli
filan. İnsan tabi bilemiyorsunuz. Hep sima
insan siması. Böyle insanların camide

ayakkabısını, ceketini, potinini alacak tiynette insan olur mu diye insan düşünüyor. Camiye böyle insan girer mi hiç? Yanlışlıkla almış, yanlışlıkla aldıysa getirir. Hâlbuki yanlışlıkla alma değil de çalma doğrudan doğruya. Bunun çok numuneleri var her zaman olagelmekten. Bunun için Allahu Teâlâ bizi iyi kullarından etsin. Bu da insan ama şerli insan. Ne yapalım?

İnsanların bak rahatsız olmasına vesile oluyor. Bazısı işte cebinden parasını alıyor. Bazısı zorla alıyor. Çeşitli insan. Bu da insan ya. Ama nasıl insan ya? Böyle insan olur mu? Olmaması lazım.

Allah kusurlarınızı affetsin.

Fatiha-i şerife mea'l besmele.

Mehmet Zahid KOTKU

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/ Hadis Derslerine PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

